

מסכת סוכה

מסכת סוכה
אוצר החכמה

ב: תוד"ה כרבי:

לרש"י בטפי מד' אמות פורתא לא שלטא בה עינא. לתוס' אפילו רחבה טובא לא שלטא בה עינא.

ב: תוד"ה כמאן:

דאמר רב חנן וכו'. אבל מחזקת יותר מכדי ראשו ורובו ושולחנו אפילו למעלה מעשרים אמה כשרה. לרש"י וטעמא דפסול למעלה מעשרים לא ידיע לן. לתוס' ויש מפרשים וכו'.

מסכת סוכה

ד: תוד"ה בית:

דתנן בית שמילאהו תבן או צרורות וביטלו בטל. לרש"י גרסין הנ"ל. לתוס' גרסין בית שמילאהו עפר או צרורות וביטלו.

ד: תוד"ה אבל:

ח"ר נעץ ארבעה קונדיסין וסיכך על גבן וכו'. לרש"י מחלוקת על שפת הגג, דמחיצת הבית תחתיה כנגד בין הקונדיסין, ואיכא למימר גוד אסיק, והכא לא אמרינן דבעינן מחיצות ניכרות. לתוס' שפת הגג כשרה, דחשיב מחיצות ניכרות, דניכרות בבית. (כוונת רש"י לא צריך מחיצות ניכרות כיון דניכרות בבית, אולם אפשר לומר לא צריך מחיצות ניכרות כיון דיש דיומדי טפח).

ד: תוד"ה אבל:

ח"ר נעץ ארבעה קונדיסין וסיכך על גבן וכו'. לרש"י מחלוקת על שפת הגג, דמחיצת הבית תחתיה כנגד בין הקונדיסין, ואיכא למימר גוד אסיק והכא לא אמרינן דבעינן מחיצות ניכרות. לתוס' שפת הגג כשרה, דחשוב מחיצות ניכרות, דניכרות בבית. (כוונת רש"י לא צריך מחיצות ניכרות כיון דניכרות בבית, אולם אפשר לומר לא צריך מחיצות ניכרות מכיון דיש דיומדי טפח).

ה: תוד"ה תפשת:

תפשת מרובה לא תפשת. לרש"י (דף ה.). שאתה נראה כשקרן בדברך, ושמא המועט יש לך לתפוס, ואתה הרבית לתפוס, חסרו לך ממה שבידך. לתוס' א) יש מפרשים לפי שמדה מרובה אין לה סוף. ב) באת לתפוס המרובה ואומר לך הבא ראייה וטול. וכו'.

ו: תוד"ה דבר:

(תוס' מביא י"מ דהכא איירי בשער. וכן מפרש רש"י. ולר"ת קאי אף על הבשר).

ו: תוד"ה וסוכה:

לר"ש סוכה ג' מחיצות כהלכתן, ורביעית טפח, דכתיב וסוכה תהיה

לצל וכו'. לרש"י בלא ארבע מחיצות לאו מחסה מזרם הוא. לתוס' בירושלמי אמרין וכו'.

כנגד ראש תור. לרש"י במקצוע צפונית מערבית באלכסון וכו'. לתוס' (למהרש"א יש את הציור שמביאים ברש"י, ואומר דתוס' חולק על רש"י, דתוס' אומר אורא דהאי גיסא ודהאי גיסא. למהר"ם כוונת רש"י ציור אחר ואין מחלוקת בין רש"י לתוס').

סיכך על מבוי שיש לו לחי. לתוס' לחי טפח. לרש"י (סוף ז). לחי פחות מטפח.

דחניא העושה סוכתו בראש העגלה או בראש הספינה, ר"ג פוסל, ור"ע מכשיר. לרש"י גרסינן הנ"ל. לתוס' לא גרסינן בראש העגלה. (ועיין תוס' כא: ד"ה שאין).

(מובא ח:) שתי סוכות של יוצרים זו לפנים מזו. החיצונה סוכה ופטורה מן המזוזה. לרש"י (שם) לעולם. לתוס' ופטורה מן המזוזה בשאר ימות השנה, דאילו בחג חייבת במזוזה. (עיין ר"ן דמביא מחלוקת ר"י ורבנן).

כמה מרובע יותר על העיגול, רביע. לרש"י מתני' היא, והדברים נראין לעינים, דאילו אמה עגולה חוט שלש אמות מקיפה, ואמה מרובעת צריכה חוט ד' לסובבה, אמה לכל רוח. לתוס' אין להוכיח וכו'. (מרובע יותר על העיגול ברביע. לרש"י קאי על ההיקף. לתוס' קאי על השטח).

עשאה לשם חג, אפילו מתחילת השנה כשרה. לרש"י לבית שמאי איצטריך. לתוס' אפילו לבית הלל נפקא מינה.

(סוכה תחת סוכה) פעמים שתחתונה כשרה והעליונה פסולה, היכי דמי כגון שהתחתונה צלחה מרובה מחמתה וכו'. לתוס' מיירי שאין התחתונה צלחה מרובה אלא מחמת עליונה. לרש"י (ברש"י דף י. מוכח דאפילו תחתונה צלחה מרובה מחמת עצמה ולא מחמת עליונה. אולם ברש"י ט: בד"ה הא קא מצטרף סכך פסול. משמע דרש"י סובר כתוס'. ועיין שפת אמת).

(מובא מו:) הפריש שבעה אתרוגין לשבעה ימים, אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר, ורב אסי אמר כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה למחר. לתוס' גרסינן כנ"ל. לרש"י (ברש"י כתוב

ז. תוד"ה ויעמידנו:

ז: תוד"ה סיכך:

ז: תוד"ה העושה:

ז: תוד"ה אחרים:

ח. תוד"ה כמה:

ט. תוד"ה ואם:

ט: תוד"ה הא:

י: תוד"ה עד:

כנ"ל, אבל הגהות הב"ת והמהרש"ל גורסין ברש"י אמר רב כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה למחר. ורב אסי אמר כל אחת ואחת יוצא בה ואוכלה לאלתר).

אנ"י 1234567

אוצר החכמה

אוצר החכמה

דשלפינהו שלופי דלא מינכרא עשיה דידהו. לרש"י פשחן מן האילן עד שניתקן, ומתוך שאין קציצתן ניכרת כל כך, לא הוי עשיה מעלייא. לתוס' קצת קשה וכו'. (אומר המהרש"א דתוס' לא גרס הגמרא הנ"ל).

יא: תוד"ה דשלפינהו:

אנ"י 1234567

מטה מטמאת חבילה, ומטהרת חבילה. לרש"י ביחד וכו'. לתוס' יש פשט אחר. (בהתחלה תוס' הביא פשט כרש"י).

יז: תוד"ה מטה:

אנ"י 1234567

לתוס' דמקיפין בשלשה חבלים, דלא התירו אלא בשיירא. לרש"י (דף ז. ד"ה דופן סוכה כדופן שבת) מקיפין שלשה חבלים הוי היקף נמי לדופן סוכה.

יז: תוד"ה מהו:

(תוס' מביא דהספרים גורסין אחרת מהקונטרס, אולם ברש"י אצלינו כתוב כגירסת הספרים).

יז: תוד"ה כי:

אמר רבי אמי פס ארבעה ומשהו מתיר בסוכה משום דופן, ומוקים ליה בפחות משלשה טפחים סמוך לדופן. לרש"י סמוך לדופן השני במקצוע. לתוס' אם האחת מן הדפנות שלימות ונתונה מזרחית, מוקי לה להאי פס ארבעה ומשהו לצד דרום או לצד צפון. (לתוס' מיירי דיש דופן אחת שלימה, והאי פס הוה דופן שניה. בשיטת רש"י יש מחלוקת, לפי הערוך לנר שיטת רש"י כמו תוס', לפי הריטב"א שיטת רש"י דיש שתי דפנות שלימות, והאי פס הוה דופן שלישיית).

יז: תוד"ה בפחות:

אנ"י 1234567

אנ"י 1234567

הבגד והשק, השק והעור, העור והמפץ, מצטרפין זה עם זה. לרש"י הואיל וממשן קרוב להיות שוה. לתוס' לפי ששיעורן קרובין זה לזה. (ותוס' שואל דבמסכת כלים משמע דלאו דוקא מצטרפין כסדר הנ"ל).

יז: תוד"ה ותני:

כאן בגדולה כאן בקטנה. לרש"י וסיפא לא דמי לרישא. לתוס' לא משום דתהוי רישא בחדא וסיפא בחדא. (עיין מהרש"א).

יז: תוד"ה כאן:

יט: תוד"ה אמר:

אלא אמר רבא בגדולה כ"ע לא פליגי וכו'. לרש"י גרסינן אלא אמר רבא. לתוס' אמר רבא. (ולא גרסינן אלא).

כ. תוד"ה עלה:

חזרה ונשתכחה, עלה הלל הבבלי ויסדה. לרש"י שמיום שגלה יכניה החרש והמסגר עמו היתה ישיבה מצויה בבבל. לתוס' שלמד משמיעה ואבטליון. (אין מחלוקת).

כא. תוד"ה ועל:

(מובא כא:) ואי בעית אימא ר' יהודה לטעמיה וכו'. (לרש"י בא לתרץ הא דפרכינן והרי מטה דיש בה כמה אגרופים ותנן ר' יהודה אומר היינו ישנים תחת המטה. לתוס' בא לתרץ הא דפרכינן אי הכי מטה נמי הואיל ומגינה על מנעלים וסנדלים שתחתיה. עיין מהר"ם).

אמר רחמימי

(עיין מהרש"ל ומהרש"א מה המחלוקת בין רש"י לתוס').

כב. תוד"ה קורות:

כג. תוד"ה ולא: גולל לקבר. לרש"י כיסוי לארונו של מת. לתוס' מניחין על הקבר אבן גדולה לסתום את חללה.

כג. תוד"ה ולא:

גולל לקבר. לרש"י דגולל מטמא במגע ובמשא ובאהל. לתוס' דגולל מטמא במגע ובאהל. (עיין משניות אהלות פ"ב משנה ד' דיש מחלוקת אם מטמא במשא).

כג: תוד"ה דתניא:

הלוקח יין מבין הכותים. לרש"י קודם שגזרו עליהם. לתוס' ובמטהר יינו של כותי איירי, או קודם שגזרו על יינן, (תוס' מוסיף עוד דוגמא).

אמר רחמימי

כג: תוד"ה שני:

אומר שני לוגין וכו'. לתוס' בע"ש בין השמשות איירי. לרש"י כגון שהגיע לילי שבת או אין עמו כלים טהורים להפריש לתוכן תרומה ומעשר. (הא דכותב רש"י הגיע לילי שבת, הכוונה כמו תוס' ערב שבת בין השמשות, אולם הא דכותב רש"י דאין עמו כלים, לתוס' אי אפשר לומר כך. דאם כן נימא מעשר שני בצפון או בדרום, כמו דתוס' אומר דבגלל הסיבה הנ"ל דלכן לא מיירי מבעוד יום).

כג: תוד"ה שני:

עשרה מעשר ראשון תשעה מעשר שני ומיחל ושותה. לרש"י מעשר שני שהוא יכול לחללו, ומחללו בתוכו על מעות שיש לו בתוך ביתו. לתוס' מתחיל ושותה. (מיחל, לרש"י מחלל, לתוס' מתחיל).

כה. תוד"ה שלוחי:

שלוחי מצוה פטורין מן הסוכה. לתוס' בכי האי גוונא דאי מיטרדי בקיום מצות סוכה הוו מבטלי ממצות. לרש"י (כו). הולכים לדבר

[1234567 תנ"ך]

מצוה פטורים ביום ובלילה אע"פ שאין הולכין אלא ביום, ומשום

דטרידים ודואגים במחשבת המצוה ובתיקוניה פטורין מן המצוה. [אוצר החכמה]

כז. תוד"ה מהו:

מהו דתימא האי אחריתי היא ואינה לשבעה, קמ"ל. לתוס' יש ספרים וכו' לפי שכונה אותה באותן עצים. לרש"י קמ"ל הואיל וישב בה ביו"ט וזו להשלים היא סוכת שבעה קרינא ביה שתשלומין לראשונה היא. (משמע אפילו בנאה במקום אחר ובעצים אחרים. ועיין רש"י).

כח. תוד"ה כל:

יונתן בן עוזיאל בשעה שיושב ועוסק בתורה כל עוף שפורח עליו מיד נשרף. לרש"י שהיו מלאכי השרת מתקבצין סביביו לשמוע דברי תורה מפיו. לתוס' שהדברים שמחים כנתינתם בסיני שנתנה תורה באש.

כח. תוד"ה הלכתא:

אמה רבה הלכתא ניהו. לתוס' הלכתא היא גרסינן לשון יחיד. לרש"י הלכתא ניהו. (עיין מהרש"ל).

[1234567 תנ"ך]

כט. תוד"ה ואמרי:

מאני מיכלא בר ממטללתא. לרש"י קערות לאחר שאכלו בהן צריך להוציאן. לתוס' בשעה שאין משתמש בהן. (מובא בשער הציון סימן תרלט ס"ק י' דתוס' הוכיחו דבריהם רק לשיטת רש"י).

לג. תוד"ה והכא:

עבר ולקטן פסול דברי רבי אלעזר ברכי צדוק, וחכמים מכשירין. לרש"י והאי דנקיט פלוגתייהו במיעטן ביום טוב, משום וכו'. לתוס' והא דנקט פלוגתייהו בליקטן באיסור כגון ביו"ט, לאשמועינן דאפילו הכי חכמים מכשירין דאין דתוי. (ועיין יא: תוס' ד"ה והכא).

לג. תוד"ה שנים:

א"ל רבא שנים ושלשה מקומות הוי מנומר ופסול. לתוס' גרסינן שנים ושלשה מקומות נמי מתחזי כמנומר ופסול. אית ספרים דגרסי אדרבה. לרש"י (סוף לג.) גרסינן א"ל רבא שנים ושלשה מקומות הוה ליה מנומר ופסול.

לה. תוד"ה לפי:

איכא בינייהו מעשר שני שבירושלים אליבא דר' מאיר. לתוס' והוה מצי למימר נמי מעשר שני בגבולין ואליבא דכולי עלמא. (ומסביר המהרש"ל דיש היתר אכילה ע"י פדיון. ואין דין ממון שהרי ממון גבוה). לרש"י (סוף לד:) ואם נטל כשר שהרי יש בה היתר אכילה, אבל חוץ לירושלים לא. (מעשר שני חוץ לירושלים, לתוס' יש היתר אכילה, לרש"י אין היתר אכילה. ועיין מהרש"א).

לה. תוד"ה אתיא:

לתוס' דהא דאין יכול לצאת באתרוג של טבל, דהוי כמו אתרוג

דשותפין שיש לכהן וללוי בו חלק. לרש"י (אמצע לה. ד"ה ומאן) אתרוג של טבל שאסור באכילה.

פסחים פ"א

לה: תוד"ה דאי:

ואם נטל (תרומה טהורה) כשרה, למ"ד מפני שאין בה היתר אכילה הרי יש בה היתר אכילה. לרש"י לכהן. וישראל נמי נפיק בה אם לקחה מכהן הואיל ויכול להאכילה לבן בתו כהן. לתוס' לישראל דנפיק בשל תרומה דחזי לכהן.

אוצר החכמה

ורבי יהודה סבר הני לדפנות, עלי הדס ועלי תמרים ועלי עץ עבות לסכך. (לרש"י גרסין הנ"ל. מתוס' משמע דלא גרסין הנ"ל).

לז. תוד"ה והביאו:

אוצר החכמה

ואמר רבה לא לינקיט איניש הושענא בסודרא. לרש"י לא יכרוך סודר שבין כתפיו על ידו ויאחזו בו הלולב. לתוס' מיירי שעשה מן הסודר כמין בית יד ללולב. (תוס' מסביר מדוע אי אפשר לפרש כפירוש רש"י).

לז. תוד"ה דבעינא:

מניח שתי הלחם על גבי שני הכבשין ומניח ידו תחתיהן ומניף ומוליך ומביא מעלה ומוריד, שנאמר אשר הונף ואשר הורם. לרש"י והאי קרא לאו בכבשי עצרת כתיב אלא במלואים, ומיהו כל תנופות ילפינן מינה. לתוס' ושמא לא בכל תנופות עושין כן, אלא דוקא בתנופת שתי הלחם דעצרת, וכן ללולב.

לז: תוד"ה כדי:

אדם נושא ונותן בפירות שביעית, לסוף מוכר את מטלטליו ואת כליו, שנאמר וכו' וסמך ליה וכו'. לרש"י ודרשין סמוכין שבשביל עונשה של שביעית תבא לידי כך. לתוס' לסוף מוכר את מטלטליו ואת ביתו ואת עצמו בעון משא ומתן בא לו מדה כנגד מדה. (עיין קידושין כ. דתוס' יליף מסברא, ורש"י יליף מן הפסוק).

מ: תוד"ה אבקה:

דרך מקח אין, דרך חילול לא. לרש"י דאי הוי סגי בדרך חילול, למה ילך אצל חנווני, יקח פירות חולין שיש לו בביתו שוה סלע ויחללנו עליהם ויאכלם בתורת שביעית. לתוס' ודייק דדרך חילול אינו, מדלא חילל החנווני לכתחילה סלע של בעל הבית על פירותיו שלא כדרך מקח וממכר.

מא. תוד"ה פירות:

לתוס' שייך ביה (לולב) איסור מוקצה לטלטול, מאחר דאין עשוי כלי. לרש"י (מב. מיד אחרי המשנה) תורת כלי עליו ומותר בטלטול. (עיין רש"ש מב.).

מב: תוד"ה טלטול:

אמר רב נחמן ג' בדי עלין לחין. לרש"י שלשה בדי שיש בכל

מד: תוד"ה שלשה:

אחד עלין לחין. לתוס' ששלשה בדין יוצאין מקלח אחד. (עיין מהרש"א ומהר"ם).

מז. תוד"ה מיד:

מיד חינוקות שומטין את לולביהן. (תוס' מביא את רש"י דמפרש דהגדולים שומטין את לולבי הקטנים. ותוס' מפרש החינוקות שומטין לולבי עצמן מתוך הערבה. ורש"י אמצע מו: מביא יש מפרשים החינוקות שומטין את לולביהן כלומר מניחין אותם).

מו: תוד"ה אתרוג:

ולוי אמר אתרוג אפילו בשמיני אסור. לתוס' דגזר אתרוג אטו סוכה. לרש"י מיגו דאסורה בין השמשות דשמיני וכו'. (לרש"י נאסר מטעם מיגו דאיתקצאי מחמת יום דלשעבר, אבל תוס' ד"ה דאי, כתב דאי אפשר לאסור מטעם הנ"ל. ועיין דף י: תוס' ד"ה עד).

מז. תוד"ה הכא:

רב אשי אמר הכא כתיב כמשפט, התם כתיב כמשפט. לרש"י בשביעי כתיב כמשפט, ובקרבנות שמיני כתיב כמשפט. לתוס' בכולהו (בכל ששה ימים) כתיב כמשפט, והאי בתרא (בשביעי) כתיב כמשפט. ואין זה כענין האחרים, דרב פפא וכו' דקאי אשמיני, וכן דר"ג, אבל לרב אשי אשביעי קאי. (ועיין מהר"ם).

מז: תוד"ה הביכורים:

"והנחתו" זו תנופה. לתוס' מלשון לך נחה וכו'. א"נ. (רש"י כלשון שני שבתוס').

מח. תוד"ה רגל:

שירה בפני עצמו. לתוס' שהיו אומרים מזמור שלם, משא"כ בשאר ימי התג שלא היו אומרים מזמור שלם. לרש"י (סוף מז.) שיר שהלויים אומרים בקרבנות שמיני אינו מסדר שיר החג.

מח. תוד"ה רגל:

לתוס' ימי החג לא היו אומרים מזמור שלם, אלא חציו היום וחציו למחר. (לתוס' כל יום אמרו חצי מזמור, וכן מובא בתוס' מסכת ר"ה ד"ה פז"ר. ולרש"י היו אומרים מזמור שלם. עיין ערוך לנר דף נה. ד"ה ברש"י ולרשע).

מח. תוד"ה וחזרין:

לתוס' פי' בקונטרס משום שלא ירבה בהלוך חנם. לרש"י (רש"י סוף מח:) דכל כמה דמצינן למעוטי בהלוך של שמאל ממעטינן. (לפי גירסת רש"י לא קשה קושית התוס').

מט. תוד"ה אל:

א"ר יוחנן שיתין מששת ימי בראשית נבראו. לתוס' קשה דר' יוחנן אדר' יוחנן, דהכא סבר מששת ימי בראשית נבראו, ולקמן א"ר יוחנן בשעה שכרה דוד שיתין, (אלמא דוד עשאו). וי"ל שמא אמוראי נינהו ואליבא דר' יוחנן. לרש"י (סוף נג.) בשעה שכרה דוד שיתין,

ולא סבירא ליה שמששת ימי בראשית נבראו. ואי סבירא ליה, שמא נתמלאו עפר או צרורות וצריך לכרותן.

(מובא נא:) וכיון שהגיע לענות אמן, הלה מניף בסודר וכל העם עונין אמן. לרש"י שהיה שליח שלפני התיבה גומר ברכתו. לתוס' והא דעונין אמן בהנפת סודרין היינו בקריאת ספר תורה ולא בתפלה. (ולפי פשט שני שבתוספות מיירי בשליח צבור בתפלה).

אם ברזל הוא מתפוצץ, דכתיב הלא כל דברי כאש נאם ה' וכפטיש יפוצץ סלע. לרש"י והאש מפעפע את הברזל והיינו מתפוצץ שהניצוצות ניתזין ממנו. לתוס' שהסלע מפוצץ את הברזל.

משביעו רעב. לרש"י רעב גופו חסר כח ורעב לעת זקנה. לתוס' גבי עובדא דדוד וכו'. (לתוס' הכוונה רעב לתשמיש ביותר, עיין מהרש"א).

חלבי תמיד של שחר ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח, ושל מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה במערב, ושל ראש חדש ניתנין תחת כרכוב המזבח ולמטה. לרש"י גרסינן כנ"ל. לתוס' גרסינן אברי תמיד ניתנין מחצי כבש ולמטה במערב, ושל מוספין ניתנין מחצי כבש ולמטה במזרח, ושל ראשי חדשים ניתנין על כרכוב המזבח ולמעלה.

אמר לך רב אנא דאמרי אפילו לבית הלל וכו'. לרש"י משום תדיר לא הוו מקדמו ליה, דחובת היום עדיפא. לתוס' וי"ל וכו'. (לתוס' תירוץ ראשון כרש"י, תירוץ שני חולק).

נב. תוד"ה וכיון:

אמרי תורה

אמרי תורה

נב. תוד"ה אם:

נב: תוד"ה משביעו:

נז: תוד"ה דתניא:

נו. תוד"ה עד: